

jük le magunkat a lelkiismeretünk mérlegén: megvan-e a normális fajsúlyunk, erkölcsi tekintélyünk?

8. A sóról azt olvastuk, hogy elveszitheti ízét. A lelkéssel is történhetik ilyen. Mikor veszíti el ízét egy lelkész? Amikor elveszíti lelkési jellegét. Amikor ruházatában, viselkedésében, beszédében, modorában, vallási és erkölcsi mivoltában nem lehet felismerni már benne a lelkési pásztort. Amikor érdeklődése központjában hivatásától idegen dolgok állanak. Az ilyen megízeltlenedett sóra Jézus rendkívül súlyos ítéletet mond: nem jó azután semmire.

9. Szándékosan utoljára hagytam a sónak egy igen lényeges tulajdonságát. A só csak akkor tudja szerepét betölteni, ha belcolvad az ételbe, feloldódik, eggyé lesz vele. Más szóval feláldozza önmagát. A lelkész is csak akkor tudja hivatását betölteni, ha feloldódik, eggyé lesz a gyülekezettel. Akármilyen gyönyörű kristály legyen is a só, ha nem érintkezik az étellel, nem olvad bele, nem áldozza fel önmagát: nem tud hatni, tisztítani, gyógyítani, megtartani, éltetőerő lenni. Az ételben az emberért feloldódó só a mindennapos áldozatra kész lelkési hivatás jézusi szimbóluma.

Íme a lelkési hivatás *a só fogalmával szemlélítve*. Akinnek van füle a hallásra, hallja. „Ti vagytok a földnek sói...” Nem azt mondja Jézus, hogy lesztok, hanem: vagytok. Jézus bízott tanítványaiban. Hitte, hogy már azok is. Bennünk is bízik. Rajtunk múlik, hogy csalódik-e, vagy nem.

Legyünk gyülekezetünk sója. Hordozzuk és fejezzük ki a lelki mélységet. Adjunk életünknek jóságát... Ovjuk a romlástól... Ha szenvedni kell, használjuk fel azt hivatásélményünk kikristályosítására... Lelkési egyéniségünk „töménységére“ vigyázzunk... Tegyük nélkülözhetlenné magunkat gyülekezeteinkben... Tekintélyünk legyen a tiszta lelkési hivatás erkölcsi tekintélye... Meg ne ízeltlenedjünk... S ami a legfontosabb: tudjunk beleolvadni a gyülekezetbe, eggyé lenni vele, azonosulni sorsával, és áldozni önmagunkból szüntelen.

A só fogalmával kifejezett lelkési hivatástudat két forrásból táplálkozik: Istenből és önmagunkból. Ő plántál, mi fejlesztünk. Ő adja a talentumot, mi sokasítjuk azt. Ő elindít, mi megérkezünk... S ha egyszer majd végképpen megérkezünk, a számadásnál jó lesz hallani Urunk helybenhagyó, boldogító szavát: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bízlak azután. Menj be a te Uradnak örömébe!” Ámen.

GELLÉRD IMRE

TISZTELD AZ ÉLETET

Mt 6, 25b

A Hegyi-beszédben olvashatjuk ezt a kérdést. A meggondolkoztatót... Induljunk ki hát Jézustól, aki itt a felettébb aggodalmaskodó, örök emberhez szól: „Ne aggodalmaskodjatok a ti életetek felől, mit egyetek és mit igyatok; sem a ti testetek felől, mibe öltözködjetek. *Avagy*

nem több-e az élet, hogynem az eledel és a test, hogynem az öltözet?“ Igen, az emberhez szól, — hozzánk, akik néha hasonlatosak vagyunk a „Kire marad a kis ködmön“ c. mese balga menyasszonyához. A történetbeli lakodalmon elfogyott a bor; a menyasszony fogta a kancsót, és lement a pincébe borért. Ott meglátta a káposztás kádat, melynek tetején egy nagy nyomtatókő volt. A balga menyasszony így okoskodott magában: nekem most születni fog egy szép kicsi fiam. Varratok neki egy szép kicsi ködmönt, s azt saját kezemmel hímezem ki. Az én szép kicsi fiam egyszer lejön ide a pincébe, s amint itt jön-megy, ráesik ez a nagy nyomtatókő, s ő meghal. S ha az én szép kicsi fiam meghal, akkor kire marad a kis ködmön? Efeletti bánatában elkezd keservesen sírni, s fent a lakodalmask hiába várják a bort. Akkor aztán lemennek mind a pincébe, s ott a menyasszony nagy sírva elmeséli az egészet, s erre a balga lakodalmask is mind sírni kezdenek, s kórusban zengik: kire marad a kis ködmön?

Jézus kérdésében benne van az örök igazságot valló felelet is: *több az élet, mint az eledel! Több az élet, mint bármi más, — az élet minden. — Minden az élet!* Ha az élet odasz: mit ér az eledel, az öltözet, a pénz, a ház, a hír, a gyönyör, a tekintély, a rang, a mindenegeb?

Hitvallásunkban így fogalmazunk: „*Hiszek egy Istenben, az élet teremtőjében...*“ Isten az élet teremtője. Azért, mert Ő maga: *élő Isten*. Valljuk meg — valld meg! —: Az élet a mindened! Ha életed van — mindened lehet! Ha nincs életed, nem lehet semmi. Az élet az első, a többi másodrendű fontosságú. Igen, mert „jól tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van“. E téren, sajnos, hányan tévesztik össze a célt az eszközzel. Az élet megtartása, megbecsülése, tisztelése a cél. Az ezt szolgáló eszközök: eledel, ruházat, otthon, pénz stb. Igen, céllá teszik az eledelt, a ruházatot, az otthont, a pénzt, s közben rámegy az eszközzé lefokozott élet. Nagy, végzetes hiba. Aztán meg hányan tulajdonítanak elsőrendű fontosságú rangot a másod- vagy éppen utolsórendű dolgoknak. Ezek így vallanak: a legfontosabb a tekintély, a vagyon, a rang, a cím, a hírnév, s közben az élet szentségét profanizálják. Mennyi tragédia származik ebből! Mi dugába dőlő élet!

Tisztelni elsősorban és mindenekfelett az életet. Az életet, mely az élő Isten bennem! Testvéreim, száz éve, 1875-ben született Schweitzer Albert. Orvos, lelkész, művész: ember. Az ember, aki az utolsó száz évben egyike volt azoknak, akik legodaadóbban tisztelték az életet. Evangélikus családból született, teológiát végzett, zseniális orgonaművész volt. Láttam a beteg embert. Orvos lett. Gyógyította a beteg embert. Elment Afrikába. A dzsungel közepén egy kis település: Lambarene. Ott látja meg az igazán szenvedőt. A váltólázban fetrengő-haló bennszülöttet. Kórházat épít. Vasárnapok: a pálmafák alatt istentisztelet, közérthető evangélium. Jézusról beszél, az emberről. Egész élete ott telt el. Ott halt meg, ott van eltemetve.

Schweitzer erkölcsi felfogásának alapelve „az élet iránti tisztelet“. A köztudatban főként ennek a tételnek a hangoztatójaként szerepel, ez tette ismertté, s általánosnak tekinthető az a vélemény, hogy Schweitzer Albert erkölcstana egyértelműen erre a tételre épül. Dr. Herbert Spiegelberg tanulmánya most arra figyelmeztet, hogy a schweitzeri szociológia szempontjából még egy döntő fontosságú normát kell számi-

tásba venni. Így hangzik: „A boldogság kötelez.“ Schweitzer nem tartott igényt arra, hogy tételét merőben újnak tekintsék. Vannak viszont, akik az etika történetének áttekintése alapján azt kívánják bizonyítani, hogy „a második gondolat“ eredeti felfogást jelent. Szerintük Schweitzert éppen ez az újszerűség készítette arra, hogy felfogásának kidolgozását az alapfogalmak tisztázásával támassza alá. A boldogságon nem csupán a kedvező életfeltételeket érti, hanem idesorolja még az egészséget, a derűs kedélyvilágot, sőt a jó alvást is. Schweitzer önéletrajzi visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy élete során sosem érezte magát különösképpen boldognak, éppen mert tudatában volt környezete, a világ megszámlálhatatlan szenvedésének. Láthatjuk tehát, hogy a schweitzeri boldogság — noha objektív tényezők határozzák meg — erőteljesen szubjektív színezetű. Schweitzer nyilván nem vonja kétségbe az egyén jogát, hogy élvezze a boldogságát biztosító adottságait, csupán arra a kötelezetségre figyelmezteti, hogy az előnyöket élvezve, valamit a hátrányos helyzetűeknek is juttasson. A boldogság kötelez elvét a szerző a következőképpen határozza meg: azok, akiknek megadatott a boldogság, a kevésbé megajándékozottaknak hátrányuk mértékében kiegyenlítéssel tartoznak. Ez a törvény azt igényli a modern embertől, hogy szorítsa háttérbe megszokott magatartásformáit, nézeteit, és engedjen szabad utat „jobbik énjének“. Schweitzer arra buzdít tehát, hogy haladjuk meg rutinná vált erkölcsi tudatunkat, amely törekvés nyilván nem lépi túl a filantrópia határait. Ezek között a keretek között viszont kétségtelenül elősegíti egy olyan erkölcsi érzék kifejlését, amely mint lehetőség megtalálható az emberben és bizonyos serkentő hatások felszínre hozhatják. Ebben az összefüggésben Schweitzer egy új erkölcsi tudat kimunkálását tekintette céljának.

Tiszteld az életet! Tavasz van, az élet évszaka. Nézd, hogy örvend minden, ami él! Ne feledd: szép életedbe kerülő minden boldogságod — kicsiny és nagy egyaránt — kötelez! Kiegyenlítéssel tartozol! Másokkal, a melletted lévő-élő kevésbé boldogokkal szemben. Különben lanyha kis filantrópus vagy, szürke emberbarát. Olyan, mint a veréb a madarak között. Igen, ennek vékony mázát hordod magadon csupán. Tanulj, végy példát Schweitzer Alberttől!

Ha pedig eszedbe jut, hogy az élet nemcsak testhez kötött formában létezik, ha arra gondolsz, hogy szíved utolsó dobbanása után még van élet, akkor éppen meg kell remegnie lelkednek, s a felismerés tudatában ujjongva kell vallanod: „Több az élet, hogynem az eledel.“ Ámen.

MÁJAY ENDRE

BERDE MÓZSA HAGYATÉKA*

Berde Mózsza számunkra történelmi jelentőségű, s életének tanulmányozása lélekiemelő. Mint kivételes egyéniség életét öntörvényű elvekre helyezte, s azokat haláláig vaskövetkezetességgel megőrizte. Elért

* Főtanácson a Berde-serleggel elmondott beszéd.